

KİTLE HABERLEŞME ARAÇLARININ YAYINLARINA KARŞI CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

Serdal BAYTAR*

I. GENEL OLARAK

Cevap ve düzeltme, yalanlama, yalan olduğunu söyleme anlamına gelen Arapça kökenli “*tekzip sözcüğünün*” yasal karşılığı olarak, bir basın organında yer alan bir haber ya da eleştiri ile haksız suçlamalara uğramış veya kendisi hakkında yanlış bilgi verilmiş kişiye kendini aynı yolla savunma imkanı veren bir haktır.

Gerçekten basın, haber verme, kamuoyunu bilgilendirme gibi işlevlerini yerine getirirken zaman zaman kişi ve kuruluşlarla çelişme içine düşebilmektedir. Basının sahip olduğu güç ve etkinlik göz önünde bulundurulduğunda basınla olan çelişmelerin kişilerin kişilik değerleri açısından zararlı sonuçlar doğurması mümkündür.¹ Bu nedenle bu tür durumlarda basın gibi etkin ve güçlü bir araçtan yoksun bulunan kişiler ile basın kurumları arasında bir eşitlik, bir denge kurmak gerekir. İşte cevap ve düzeltme hakkı böyle bir eşitliğin gerçekleşmesini sağlar. Böylece ilgili, hakkındaki haber yayınlanır yayınlanmaz aynı basın organında cevap ve düzeltme hakkını kullanarak derhal etki gösteren bir tamir imkanına kavuşmaktadır. Bu anlamda cevap ve düzeltme hakkı, kişilerin haklarının basın organlarına karşı derhal ve etkin bir şekilde korunması açısından bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.²

* İzmir Barosu üyesi.

¹ İçel, Kayıhan, *Kitle Haberleşme Hukuku*, İstanbul 1977, s. 167.

² Dönmezer, Sulhi, *Basın ve Hukuku*, İstanbul 1976, s. 316.

Basının giderek gelişen etkinliği karşısında birey ve kuruluşlara verilen bir tür savunma aracı olan ve bu yönü ile bir denge niteliği taşıyan cevap ve düzeltme hakkı, aynı zamanda kamu çıkarına da uygundur. Çünkü bu yolla habere konu olan kişi ve kurumlara, basın vasıtasıyla ve aleni olarak seslerini duyurma olanağı sağlanarak kamuoyunun da doğruyu öğrenme ihtiyacı karşılanmış olmaktadır.³

Cevap ve düzeltme hakkının hem birey hem de kamu ile ilgili olması, bu hakkın bir yandan kişilik haklarının kapsamına giren diğer yandan ise kamuoyunun oluşmasına katılma anlamına gelen bir kavram olmasını sağlamaktadır.⁴

Cevap ve düzeltme hakkının tarihsel gelişim sürecine baktığımızda kavramın kökeninin 1789 tarihli Fransız İhtilali'ne dayandığını görmekteyiz. Gerçekten ihtilali izleyen yıllarda siyasal fikir mücadelesi ortamında basın özgürlüğü kötüye kullanılmaya başlanmış ve basında çıkan iftira niteliğindeki suçlamalara cevap verilememesi tehlikesi belirmiştir. İşte bu ortamda 1799 yılında kişilere, yasal cevap ve düzeltme hakkının tanınması ile ilgili olarak meclise yasa teklifinde bulunulmuş ancak önerinin yasalaşması, 1822 tarihli Fransız Basın Kanunu ile mümkün olmuştur. Bu anlamda Fransız Basın Kanunu, cevap ve düzeltme hakkının ilk yasal kaynağı olmuştur. Bu tarihten sonra düzenleme, değişik ülkelerin kanunlarında da yer almaya başlamıştır. Diğer Alman Basın Kanunları'na da öncülük eden 1831 tarihli Baden Basın Kanunu ve bizim basın hukukunun ilk yasal kaynaklarını oluşturan 1864 tarihli Matbuat Nizamnamesi (8 ve 12. m.) ile 1877 tarihli Matbuat Kanunu da (18. m.) cevap ve düzeltme hakkı yönünden 1822 tarihli Fransız Basın Kanunu'nu örnek almıştır.⁵

Günümüzde cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili olarak benimsenen iki anlayış vardır. Bunlardan Almanya ile orta ve kuzey Avrupa ülkelerinde uygulanmakta olan ilk sistemde cevap hakkı maddi olaylarla sınırlıdır. Buna göre bir maddi olaya karşı yine bir maddi olayla cevap verilebilmekte ancak yayınlanan görüş ve değerlendirmelere karşı bir cevap hakkı tanınmamaktadır. Öte yandan Fransız sistemi olarak adlandırılan ve Fransa'nın yanı sıra Belçika, İtalya ve Güney Amerika

³ İçel, *a.g.e.*, s. 168.

⁴ İçel, *a.g.e.*, s. 168.

⁵ İçel, *a.g.e.*, s. 168.

gibi ülkelerde benimsenen ikinci sistemde ise cevap ve düzeltme hakkı, maddi olayların yanı sıra görüş ve değerlendirmelere karşı da kullanılabilir. ⁶

Diğer sistem olan Fransız sisteminde ise cevap ve düzeltme hakkı, genel ve mutlak. Bu anlamda bu hakkını kullanan ilgili, bu hakkın biçimini, içerik ve yararını belirleme konusunda tam yetkilidir. Ancak hazırlanacak cevap ve düzeltme yazısının üçüncü kişilerin meşru yararlarını ve gazetecinin şeref ve haysiyetini zedelememesi; kanunlara ve genel adaba aykırı olmaması bir şart olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle mahkemelerin cevap ve düzeltme hakkının kullanılması ile ilgili uyuşmazlıklarda bu hususlar dışında takdir yetkisi kabul edilmemektedir. ⁶

Haberleşme özgürlüğünün kitle haberleşme araçlarıyla kötüye kullanılmasını ve kişi ve kurumların bundan zarar görmesini engellemek amacı güden cevap ve düzeltme hakkı, Anayasa'nın 32. maddesi ile düzenlenerek anayasal bir hak haline getirilmiştir. Bu maddenin birinci fıkrasına göre *"düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileri ile ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir."* İkinci fıkrasında ise *"düzeltme ve cevap yayınlanmazsa yayınlanmasının gerekip gerekmediğine hakim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir."* ifadesine yer vermek suretiyle eski düzenlemeden farklı olarak cevap hakkı konusunda son sözü savcılara değil hakimlere bırakmıştır.

Cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili bu anayasal hükmün en önemli özelliği, sadece basına karşı değil radyo ve televizyon da dahil bütün kitle iletişim araçlarının yayınlarına karşı cevap ve düzeltme hakkını tanımış olmasıdır. Nitekim bu hükmün bir gereği olarak gerek 5187 sayılı Basın Kanunu (14 ve 28. m.) gerek 2954 sayılı TRT Kanunu (27. m.) ve gerekse de 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun (28. m.) cevap ve düzeltme hakkı konusunu düzenlemişlerdir.

Biz de bu çalışmamızda gerek yazılı basın gerekse görsel ve işitsel basın yayınlarına karşı kişi ve kurumlara tanınan cevap ve düzeltme hakkı konusunu ayrıntılı olarak ele alıp inceleyeceğiz.

⁶ Dönmezer, a.g.e., s. 316 vd.

II. 5187 SAYILI BASIN KANUNU'NA GÖRE CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

26.06.2004 tarihinde yürürlüğe giren yeni Basın Kanunu cevap ve düzeltme hakkını 14 ve 28. maddelerinde düzenlemiştir. 14. maddenin birinci fıkrası *“sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayın yapılması halinde bundan zarar gören kişinin, yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukukî korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.”* hükmüne yer vermiş ve takip eden fıkralarda cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili usul ve esasları ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

Basın Kanunu'nun 14. maddesindeki hükümden hareketle süreli yayınlara karşı kullanılabilecek olan cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili usul ve esasları şu şekilde belirleyebiliriz.

A. CEVAP VE DÜZELTME HAKKININ DOĞMASI İÇİN GEREKLİ KOŞULLAR

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesine göre bir kimsenin cevap ve düzeltme hakkına sahip olabilmesi için yayının kişinin *“şeref ve haysiyetini ihlal edici”* veya *“kişilerle ilgili gerçeğe aykırı nitelikte”* olması şartları aranmaktadır.

Şeref ve haysiyeti ihlal edecek nitelikteki yayınlar genellikle Ceza Kanunu'ndaki hakaret ve sövme suçlarına karşılık gelmektedir. Ancak hakaret ve sövme suçu niteliğinde olmasa bile kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal edecek nitelikte bulunan her türlü yayına karşı cevap ve düzeltme hakkı kullanılabilir. Kişinin şeref ve haysiyetini ihlal eden yayının gerçeğe uygun olması bile cevap hakkının doğmasına engel olmaz.⁷

⁷ İçel, a.g.e., s. 171.

Şeref ve haysiyeti ihlal edici nitelikte olan yayınların objektif haber verme özelliğine sahip olması ve başka bir kaynaktan alınmış olması cevap hakkının doğması bakımından önem arz etmez.

Şeref ve haysiyeti ihlal eden yayınların yanı sıra kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar bakımından da cevap ve düzeltme hakkı tanınmış bulunmaktadır. Bu durumda kişiler, haklarında yapılan gerçek dışı yayınlar karşısında da cevap haklarını kullanabileceklerdir. Gerçeğe aykırı yayınlar bakımından da yayının objektif haber verme niteliğinde olmasının veya başka bir kaynaktan iktibas edilmesinin cevap hakkını doğurması yönünden bir önemi yoktur.⁸

Burada önemli olan husus, yayının “gerçeğe aykırı olması” hususudur. Fakat burada aslında gerçeği yansıtan bir yayının sadece ilgili kişi tarafından gerçeğe aykırı görülmesi cevap hakkının oluşması bakımından yeterli değildir. Zaten Kanunun konu ile ilgili ifadesine bakıldığında, “*şahsın kendisi tarafından gerçeğe aykırı olarak kabul edilen yayınlar*” değil açıkça “*gerçeğe aykırı yayınlar*” şeklinde bir ifade kullanıldığı görülür. Bu durumda cevap hakkını kullanmak isteyen kişilerin, gerçeğe aykırı olduğunu iddia ettikleri yayının gerçek dışı olduğunu ayrıca ispatlaması gerekir.

B. CEVAP VE DÜZELTME HAKKINA SAHİP OLANLAR

5187 sayılı Yeni Basın Kanunu’nun 14. maddesinin birinci fıkrasında şeref ve haysiyeti ihlal edici veya gerçeğe aykırı yayın yapılması halinde bundan zarar gören kişilerin düzeltme ve cevap hakkına sahip olduğunu belirtmektedir. Kanun’daki bu ifadeden cevap ve düzeltme hakkının genel bir hak olduğu anlaşılmaktadır. Şu halde hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler (gerek özel hukuk tüzel kişileri gerekse kamu hukuku tüzel kişileri) haklarında yapılan bir yayım dolayısıyla cevap ve düzeltme hakkına sahip bulunmaktadırlar.

Kanun’da açıkça “*kişiler*”den söz edildiği için ayrı bir kişiliği bulunmayan birtakım topluluklarla ilgili yayımlar bakımından cevap hakkının bulunmadığını belirtmek gerekir. Ancak bu topluluklarla ilgili yayınlar açısından koşullarının bulunması halinde topluluğu oluşturan bireylerin kendileri bakımından cevap ve düzeltme hakkını kullanmalarına bir engel yoktur.⁹

⁸ İçel, a.g.e., s. 172.

⁹ İçel, a.g.e., s. 174.

Kanun'un aynı maddesinin son fıkrasında düzeltme ve cevap hakkına sahip olan kişinin ölmesi durumunda bu hakkın mirasçılarından yalnızca biri tarafından kullanılabileceği belirtilmiştir. Böylece Kanun, cevap hakkını bütün mirasçılar tarafından birlikte kullanılacak bir hak olmaktan çıkarmıştır.

Cevap ve düzeltme hakkı aslında ilgililer tarafından şahsen kullanılabilecek bir haktır. Ancak özel yetki içeren bir vekaletname bulunması halinde vekilin de müvekkili adına bu hakkı kullanabilmesi gerekir.¹⁰

Küçükler ve kısıtlılar da cevap ve düzeltme hakkına sahip olup haklarını bizzat kullanabilecekleri gibi yasal temsilcileri ile birlikte de kullanabilirler.

C. CEVAP VE DÜZELTMEMEYİ KONU OLAN YAYININ NİTELİĞİ

Basın Kanunu, cevap ve düzeltme hakkını sadece süreli yayınlar bakımından tanımıştır. Bu anlamda süreli yayın niteliğinde olmayan basılmış eserlerde yer alan yazılara karşı cevap ve düzeltme hakkı bulunmamaktadır.

Cevap ve düzeltme hakkının sadece süreli yayın niteliği taşıyan eserler bakımından tanınmış olmasının nedeni, süreli yayınların daha büyük kitlelere ulaşabilmesi bu anlamda kamuoyu üzerindeki etkinliğinin daha çok olması ve daha da önemlisi cevap ve düzeltme yazısının en kısa zamanda yayımlanmasına elverişli olmasıdır. Dönemsel olmayan yayınlar süreklilik göstermedikleri için cevabın kısa sürede yayımlanması bakımından elverişli değildirler.¹¹

Basın Kanunu'nun cevap ve düzeltme hakkı bakımından yayının çeşidi ile ilgili olarak aradığı tek koşul, dönemsel olmasıdır. Bunun dışında yapılan yayının haber, değerlendirme veya eleştiri niteliğinde olması cevap ve düzeltme hakkının doğması bakımından önemli değildir. Yine yayının yazı, resim, karikatür şeklinde olması veya bilimsel, edebi eleştiri niteliğinde olması dahi bu açıdan önem taşımaz.¹²

¹⁰ Yargıtay 7. Ceza Dairesi 23.06.1965 tarih ve 1965/4709 E, 1965/5307 K. sayılı kararında cevap ve düzeltme hakkının genel vekiller tarafından kullanılamayacağını, cevap yazısının doğrudan ilgilinin imzasını taşıması gerektiğini belirtmiştir. (Karar için bkz., *Adalet Dergisi*, Temmuz-Ağustos 1965, S. 7, s. 1003).

¹¹ İçel, *a.g.e.*, s. 176 vd.

¹² İçel, *a.g.e.*, s. 177; Dönmezer, *a.g.e.*, s. 325.

Cevap ve düzeltme hakkı doğuran yazı vs. eserin bir süreli yayının belirli bir bölgeye yönelik baskısında veya ekinde çıkması, hatta bir defaya özgü olarak çıkarılmış bulunan ekinde yayımlanmış olması bile cevap ve düzeltme hakkının varlığını ortadan kaldırmaz.¹³ Süreli yayının birden çok yerde basılması halinde, cevap ve düzeltme yazısı buna sebebiyet veren yazının yer aldığı bütün baskılarda yayımlanır.

Doktrinde Basın Kanunu'nun yayının türü bakımından bir sınırlama getirmemiş olması karşısında, süreli yayınlarda yer alan reklam ve ilan niteliğindeki yazılar için de cevap ve düzeltme hakkının bulunduğu ileri sürülmüştür;¹⁴ *Resmî Gazete* ve *Tutanak Dergisi* gibi resmi içerikli yayınlar bakımından ise cevap ve düzeltme hakkının bulunmaması gerektiği ifade edilmiştir.

D. CEVAP VE DÜZELTME HAKKININ KULLANILMASI İLE İLGİLİ KOŞULLAR

1. Cevap ve Düzeltme Metnine İlişkin Koşullar

Cevap ve düzeltme hakkına sahip olan ilgilinin bu hakkını kullanırken bazı koşullara uygun davranması gerekir. Buna göre cevap ve düzeltme metninin *“suç unsuru içermemesi, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmaması, cevaba neden olan eserin belirtilmesi, cevaba neden olan yazıdan uzun olmaması veya cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde otuz satırı geçmemesi”* gerekir.

- Cevap metninin suç unsuru içermemesi gerekir. Bünyesinde suç unsuru içeren cevap ve düzeltme yazısı yayımlanmaz. Bu nedenle süreli yayın sahibine veya sorumlu yazı işleri müdürüne ya da üçüncü kişilere yönelik hakaret ve sövme fiillerinin işlenmesi, cevap metninin müstehcen sözler, resimler veya devlet düzenine karşı suç olan beyanlar içermesi gibi durumlarda cevap hakkı kullanılamaz.

- Cevap metninin cevap hakkı doğuran yayınlara ilgili olması gereklidir. Nihayetinde cevap hakkı, cevaba neden olan yazıya karşı bir savunma aracı olduğundan yayınlara ilgili olmayan konulara değinmemesi

¹³ Dönmezer, *a.g.e.*, s. 325.

¹⁴ İçel, *a.g.e.*, s. 178; Karşı görüş için bkz., Dönmezer, *a.g.e.*, s. 325.

gerekir. Ancak yayının gerçeğe aykırı olduğunu kanıtlamak amacıyla cevap yazısında yeni maddi olayların belirtilmesi mümkündür.¹⁵

- Basın Kanunu'nun 14. maddesi, cevap ve düzeltme metninin genişliği ile ilgili bazı sınırlamalar da getirmiştir. Buna göre cevap ve düzeltme yazısı, buna neden olan yazıdan daha uzun olamaz. Yirmi satırdan az olan yazıların veya resim ve karikatürlerin cevap ve düzeltme yazısı otuz satırdan fazla olamaz. Bu düzenlemenin gereği olarak yayına hedef olan kişiler, ancak yayının kendileri ile ilgili kısmı kadar uzun bir yazı yazabileceklerdir.

2. Cevap ve Düzeltme Hakkının Kullanılması Usulü

Kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı bir yayın yapılması halinde bundan zarar gören kişi, yukarıda belirttiğimiz koşullara uygun olarak hazırlayacağı tekzip yazısını, yayım tarihinden itibaren iki ay içinde doğrudan doğruya süreli yayının sorumlu müdürüne gönderecektir.

Kanun'un burada koymuş olduğu iki aylık sürenin başlangıcı yayım tarihi olduğundan ilgilinin yayından haberdar olarak veya olmayarak bu süreyi geçirmesi halinde cevap hakkı artık kullanılamaz. Kanun koyucunun böyle kesin bir süre öngörmesinin nedeni, cevap ve düzeltme hakkının kendisinden beklenen faydayı vermesi bakımından bir an önce yayımlanmasını sağlamaktır.¹⁶

Düzeltilme ve cevap yazısını alan sorumlu müdür, hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın günlük süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Sorumlu yazı işleri müdürüne, kendisine gönderilen tekzip yazısında herhangi bir değişiklik yapmadan, yazıyı aynı şekilde yayımlama zorunluluğunun getirilmiş olması, cevabı gerektiren yazı ile cevap yazısı arasında paralellik kurmaya ve yayına hedef olanların kendilerini "eşit silahlarla" savunmasını sağlamaya yöneliktir. Bu nedenle sorumlu müdürün, cevap yazısını kısaltmak, içeriğini değiştirmek veya bazı ek-

¹⁵ İçel, a.g.e., s. 185.

¹⁶ Dönmezer, a.g.e., s. 330.

lemeler yapmak gibi bir yetkisi yoktur. Aynı şekilde sorumlu müdürün cevap yazısını süreli yayının herhangi bir yerinde ve dilediği biçimde yayımlama yetkisi de yoktur. Kanun'un bu konudaki hükmü, tekzip yazısının, cevabı gerektiren yazının çıktığı sayfa ve sütunda, aynı şekil, punto ve harflerle yayımlanmasını gerektirmektedir.¹⁷

Düzeltilme ve cevap yazısının kanunda belirlenen süreler içinde yayımlanmaması durumunda yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren; Kanun'da öngörülen usule aykırı yayımlanması durumunda da yayım tarihinden itibaren on beş gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hakiminden yayımın yapılmasına ya da bu yasa hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini talep edebilir. Sulh ceza hakimi, bu talebi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın evrak üzerinde yapacağı incelemeyle karara bağlamak durumundadır.

Görüldüğü üzere burada zarar gören iki durumda sulh ceza hakimine başvurabilmektedir. Bunlardan birincisi, düzeltme ve cevap yazısının 14. maddenin birinci fıkrasında belirlenen süreler içinde yayımlanmaması, ikincisi de bu fıkra hükümlerine aykırı yayımlanması halidir.¹⁸ Bu anlamda zarar gören tarafından gönderilen metin üzerinde düzeltme ve ekleme yapılması, tekzip yazısının ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda aynı puntolarla yayımlanmaması halinde yazılar 14. maddenin birinci fıkrasına aykırı yayın olarak kabul edilmelidir.

Sulh ceza hakiminin inceleme sonrası vereceği karara karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Bu durumda yetkili makam olan Asliye Ceza Hakimi, itirazı üç gün içinde kesin olarak karara bağlamak durumundadır. Sulh ceza hakimi tarafından verilen karara itiraz edilmemesi veya yapılan itirazın mahkeme tarafından reddedilmesi durumunda bu karar kesinleşmiş olur.

Gerek sulh gerekse asliye ceza hakimlerinin burada yapacakları inceleme sınırlı bir incelemedir. Buna göre hakim, talebin zamanında yapılıp yapılmadığına, şekil şartlarına uygun olup olmadığına, tekzip metninin suç unsuru içerip içermediğine veya üçüncü kişilerin haklarını ihlal edip etmediğine bakacaktır. Hakime, bunun dışında bir denetim

¹⁷ İçel, *a.g.e.*, s. 180 vd.

¹⁸ Çetin Erol, *Basın Hukuku*, Ankara 2004, s. 70.

yetkisi örneğin metin üzerinde uygun göreceği değişiklikleri yaparak yayımlanmasına karar verme gibi bir yetki tanınmamıştır. Yeni Basın Kanunu bu yönüyle 5680 sayılı eski Basın Kanunu'nun konu ile ilgili hükmünden farklı bir düzenleme getirmiştir. Gerçekten 5680 sayılı eski Basın Kanunu'nun 19/3. fıkrasında sulh ceza hakimine, incelemelerini tamamladıktan sonra metnin aynen yayımlanmasına veya uygun göreceği değişiklikleri yaparak yayımlanmasına karar verme gibi bir yetki tanımaktaydı. Ancak az önce de ifade ettiğimiz gibi yeni kanun yargıç denetimini bu noktada kısıtlamış ve hakimın uygun göreceği bir değişiklikle metnin yayımlanmasına karar verme olanağını ortadan kaldırmıştır. Kanaatimizce yeni kanunun bu düzenlemesi daha yerinde bir düzenleme olmuştur. Çünkü, taraflar arasındaki ilişkileri bilmesine imkan olmayan hakime, tekzip yazısının içeriğine müdahale ederek yazı üzerinde değişiklikler yapma imkanı tanımak, zarar görenin bu konudaki tasarrufunu sınırlar ve bu yönüyle de cevap hakkına müdahale niteliği taşır. Oysa gerçekte karşılaştırmalı hukukta da kabul edildiği üzere cevap verenin cevabı üzerinde egemen olması, tasarruf hakkına sahip olması gerekir. Hazırlanan cevap metninde bir suç unsuru bulunması veya cevabın kanunun aradığı biçimsel koşullara aykırı olması gibi hallerde, hakimın uygun göreceği değişiklikleri yapmak yerine cevap ve düzeltme yazısını gerekçeli olarak reddetmesi ve ilgiliye cevabını, kanunun belirlediği koşullara uygun olarak yeniden hazırlama imkanı tanınması daha uygun olur.¹⁹

E. CEVAP VE DÜZELTME YAZISININ YAYIMLANMAMASI HALİNDE UYGULANACAK YAPTIRIM

Basın Kanunu'nun öngördüğü koşullara göre hazırlanmış bulunan cevap ve düzeltme yazısı, zarar gören tarafından doğrudan doğruya süreli yayının sorumlu müdürüne gönderilir. Sorumlu müdürün bu yazıyı aldığı tarihten itibaren kanunda belirlenen süreler içinde yayımlamaması veya kanuna uygun olarak yayımlamaması halinde zarar gören, düzeltme ve cevabın yayımlanmasını sağlamak üzere sulh ceza hakimine müracaat eder

Sulh ceza hakimi, yaptığı inceleme sonucunda cevap ve düzeltmenin yayımlanması yönünde karar vermiş ve bu karar kesinleşmişse artık

¹⁹ Dönmezer, *a.g.e.*, s. 333.

sürelî yayın kuruluşunun bu cevap ve düzeltme yazısını yayımlaması gerekir. Aksi halde Basın Kanunu'nun 18. maddesinde düzenlenen cezai yaptırımlar söz konusu olur.

Gerçekten 18. maddeye baktığımızda birinci fıkrada yer alan bir hükümle cevap ve düzeltmenin yayımlanmasına ilişkin kesinleşmiş hakim kararlarına uymama durumunun suç olarak düzenlendiği görülür. Bu hükme göre cevap ve düzeltmenin yayımlanmasına ilişkin kesinleşmiş hakim kararlarına uymayan sorumlu müdür ve sorumlu müdürün bağlı bulunduğu yetkili,²⁰ on milyar liradan yüz elli milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlar bakımından yirmi milyar liradan, yaygın süreli yayınlar bakımından da elli milyar liradan az olamaz.

Maddenin ikinci fıkrası ile yayın sahibi de belirlenen para cezasının ödenmesinden sorumlu müdür ve bağlı olduğu yetkili ile birlikte müteselsilen sorumlu tutulmuştur.

18. maddenin son fıkrasına göre düzeltme ve cevap yazısının yayımlanmaması veya 14. maddenin birinci fıkrasına aykırı olarak yayımlanması durumunda hakim, masrafları yayın sahibinden alınmak üzere bu yazının, tirajı yüz binin üzerinde olan iki gazetede ilan şeklinde yayımlanmasına da karar verecektir.

Burada dikkat edilecek nokta, sorumlu müdüre verilen cevap ve düzeltme yazısının hiç yayımlanmamasının veya kanuna uygun olarak yayımlanmamasının suç olarak düzenlenmemiş olmasıdır. Kanun koyucu burada sadece *“cevap ve düzeltme yazısının yayımlanması yönünde verilen kesinleşmiş mahkeme kararlarının yayımlanmamasını”* suç olarak düzenlemiştir.

III. RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARINA KARŞI CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

Cevap ve düzeltme hakkı sadece yazılı basının yayınlarına karşı tanınmış bir hak olmayıp radyo ve televizyon yayınlarına karşı da tanınmıştır. TRT kurumuna ait radyo ve televizyon yayınlarına karşı

²⁰ Sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili kavramı, Kanun'un 11/3 fıkrasında geçen yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi kimseleri ifade etmektedir.

tanınan cevap ve düzeltme hakkı, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 27. maddesinde; özel sektör kuruluşlarına ait radyo ve televizyonların gerçekleştirdiği yayınlara karşı tanınan cevap ve düzeltme hakkı da 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun'un 28. maddesinde düzenlenmiştir. Her iki kanundaki düzenlemeyi aşağıda birbiriyle karşılaştırmalı olarak incelemeye çalıştık.

A. TRT YAYINLARINA KARŞI CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

TRT kurumuna ait radyo ve televizyon yayınlarına karşı kullanılabilecek olan cevap ve düzeltme hakkı, 2954 sayılı Kanun'un 27. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre bir kimsenin TRT yayınlarına karşı cevap ve düzeltme hakkına sahip olabilmesi için yayının, kişinin haysiyet veya şerefine dokunması ya da kendisiyle ilgili gerçeğe aykırı bir nitelik taşıması gerekir.

TRT yayınlarına karşı kullanılacak cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili usul ve esasları aşağıda ayrıntılı olarak inceleyelim.

1. Cevap ve Düzeltme Hakkının Doğması İçin Gerekli Koşullar

TRT yayınlarına karşı cevap ve düzeltme hakkının doğması için gerçekleştirilen yayında kişinin haysiyet ve şerefine dokunulması veya kendisiyle ilgili olarak gerçeğe aykırı hususlar bulunması gibi koşullar aranmıştır.

Cevap ve düzeltme hakkının varlığı için aranan "*haysiyet ve şeref dokunan yayın*" koşulu bakımından gerçekleştirilen yayının Ceza Kanunu anlamında hakaret veya sövme suçunu teşkil etmesi gerekmez. Gerçekleştirilen yayın, Ceza Kanunu anlamında hakaret veya sövme suçu niteliğinde olmamakla birlikte kişinin şeref ve haysiyetine dokunur nitelikte ise bu durumda pekala buna karşı cevap ve düzeltme hakkı kullanılabilir.²¹

"Gerçeğe aykırı yayın" koşulu bakımından, kanundaki ifade karşısında gerçekleştirilen yayının hem "*kişinin kendisiyle ilgili olması*" hem

²¹ Çetin, *a.g.e.*, s. 138.

de “gerçeğe aykırı olması” gerekir. Ancak burada gerçeğe aykırı yayının ayrıca kişinin şeref ve haysiyetine dokunması da gerekli değildir.

Gerçekleştirilen yayınların şekli, cevap ve düzeltme hakkının doğması bakımından pek önemli değildir. Zaten Kanun da bu konuda herhangi bir ayırım yapmamıştır. Bu durumda gerek canlı yayınlar gerekse banttan yapılan yayınlar da cevap ve düzeltme hakkı doğurabilir. Ayrıca yayının haber veya yorum şeklinde olması da önemli değildir.²² Ancak hemen belirtmek gerekir ki siyasi partilerin kendi özel yasaları uyarınca radyo ve televizyonlardan yapacakları seçim propaganda konuşmaları ve 2954 sayılı TRT Kanunu’nun 18. maddesi uyarınca yayınlanacak hükümet bildiri ve konuşmaları hakkında cevap ve düzeltme hakkı söz konusu olmayacaktır. (2954 S. K. m. 27/son) Başka bir ifadeyle bu tür yayınlar cevap ve düzeltme hakkı doğursa bile bunlara karşı cevap ve düzeltme hakkı kullanılamayacaktır. Ancak koşulları varsa bu yayınlara karşı diğer hukuki yollara başvurmak elbette ki mümkündür.

2. Cevap ve Düzeltme Hakkına Sahip Olanlar

Cevap ve düzeltme hakkına sahip olan kişi, kendisine karşı haysiyet veya şeref kırıcı ya da gerçeğe aykırı yayın yapılan gerçek veya tüzel kişidir. TRT Kanunu’nun 27. maddesinin ikinci fıkrası gereğince “*özel hukuk tüzel kişileri*” ve TRT Kanunu’nun 19. maddesi uyarınca yapılan yayınlar nedeniyle “*TBMM’de grubu bulunan ve hükümete dahil olmayan siyasi partilerin*” de cevap ve düzeltme hakkı bulunmaktadır. Kanun’da açıkça özel hukuk tüzel kişilerinden söz edildiği için burada kamu hukuku tüzel kişilerinin cevap ve düzeltme hakkına sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

27. maddenin birinci fıkrasının “h” bendi gereğince cevap ve düzeltme hakkını kullanmadan ölen kişinin bu hakkını, bütün mirasçıları birlikte kullanabileceği gibi bunlardan ilk başvuran mirasçı da kullanabilir.

Gerçekleştirilen yayında kişinin adı belirtilmemiş olmasına rağmen yine de kimden söz edildiği açıkça anlaşılabilirse bu durumda bu şahsın, cevap ve düzeltme hakkına sahip olduğunun kabul edilmesi gerekir.²³

²² İçel, a.g.e., s. 303.

²³ Çetin, a.g.e., s. 138.

3. Cevap ve Düzeltme Hakkının Kullanılması Usulü

Cevap ve düzeltme hakkına sahip olan kişi, yayın tarihinden başlayarak yedi gün içinde cevap ve düzeltme metnini TRT Genel Müdürlüğü'ne göndermek zorundadır. Bu süre geçtikten sonra cevap ve düzeltme hakkı artık kullanılamaz. Zira başvuru için tanınan yedi günlük süre, hak düşürücü süre olup zamanaşımını kesen ve durduran nedenlerle kesilmez ve uzamaz. Sürenin kaçırılması halinde de eski hale getirme isteğinde bulunulamaz.

Cevap ve düzeltme hakkını kullanan kişinin göndereceği cevap metninin 27. maddesinin 1. fıkrasının b ve c bentlerinde belirlenen özelliklere uygun olması gerekir. Bu hükümlere göre, gönderilen metnin, düzeltme ve cevaba esas olan yayının süresinin ilgili bölümünün süresini aşmayacak şekilde hazırlanması gerekir. Ayrıca ilgilinin bu metinde, yayın dolayısıyla şeref ve haysiyetine dokunulduğunu veya kendisine gerçeğe aykırı olarak bir husus atfedildiğini belirtmesi ve bununla ilgili gerçek durumun ne olduğunu da açıklaması gerekir. Hazırlanan cevap metninin 2954 sayılı Yasa hükümlerine aykırı olmaması, suç niteliğinde bulunmaması ve yeni bir düzeltme ve cevap hakkı doğurur nitelikte olmaması da Kanun'un aradığı diğer şartlardandır.

TRT Genel Müdürlüğü, Kanun'a uygun olarak hazırlanmış cevap ve düzeltme metnini aldıktan sonra üç gün içinde yayınlamakla yükümlüdür. Düzeltme ve cevap isteği ve gönderilen metin Kanun'un aradığı özelliklere uygun değilse Genel Müdürlük bu isteği reddettiğini, yayınlamakla yükümlü olduğu üç günlük sürenin bitiminden itibaren iki gün içinde ilgilie bildirmelidir (TRT Kanunu m. 27/1-c).

İlgili bu ret kararına karşı iki gün içinde Ankara Sulh Ceza Hakimliği nezdinde itirazda bulunabilir. Ancak ilgili, Ankara dışında bulunuyorsa itirazını, Ankara Sulh Ceza Hakimliği'ne gönderilmek üzere bulunduğu yer mahkemesine de verebilir.

Ankara Sulh Ceza Hakimi, en geç iki gün içinde düzeltme ve cevap metnini, suç niteliğinde olup olmadığı, yayın ile ilgisi bulunup bulunmadığı, Kanun'daki koşullara uygun olup olmadığı ve kuruma süresi içinde gönderilip gönderilmediği hususları yönünden inceleyerek bir karar verir.

Hakim, düzeltme ve cevap metninin aynen yayınlanmasına karar verebileceği gibi uygun göreceği değişiklikleri bizzat yaptıktan sonra yayınlanmasına da karar verebilir. Bu kararın bir örneği taraflara gönderilir. Taraflar bu karara, kendilerine tebliğinden itibaren iki gün içinde Ankara Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde itiraz edebilirler. Asliye Ceza Hakimi'nin konuyla ilgili olarak verdiği karar kesin olup buna karşı itiraz yoluna gidilemez. Hakimin yayınlanmasına karar verdiği metnin, Genel Müdürlüğe tebliğinden itibaren iki gün içinde yayınlanması zorunludur.

TRT, gönderilen cevap yazısını her ne kadar aynen yayınlamakla yükümlü olsa da bu yazıyı asıl yayının yapıldığı saatte ya da programda yayınlamak zorunda değildir. TRT kendisine tanınan hak ve yetki gereği cevap ve düzeltme ile ilgili yayın saatini istediği şekilde ayarlayabilecektir. TRT'ye tanınan bu hakkın, cevap metninin, yayınların izlenmediği bir saatte yayınlanarak etkisiz bırakılması gibi bir sonuç doğurabileceği bilinmelidir.

B. ÖZEL RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARINA KARŞI CEVAP VE DÜZELTME HAKKI

Özel radyo ve televizyon yayınlarına karşı kullanılacak cevap ve düzeltme hakkı, 3984 sayılı Kanun'un 28. maddesi ile Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik'in²⁴ 38. maddesinde düzenlenmiştir. 3984 sayılı Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasına göre *"Gerçek ve tüzelkişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayınlar ile gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililer yargı yoluna başvurabilirler."*

Özel radyo ve televizyon yayınlarına karşı kullanılacak olan cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili usul ve esasları aşağıda inceleyelim.

1. Cevap ve Düzeltme Hakkının Doğması İçin Gerekli Koşullar

Özel radyo ve televizyon yayınlarına karşı tanınan cevap ve düzeltme hakkının doğması için gerekli olan koşullar, 2954 sayılı TRT Kanunu'nda yer alan koşullardan farklı olarak belirlenmiştir. TRT Ka-

²⁴ Yönetmelik 28.05.1995 tarih ve 22296 sayılı RG'de yayımlanmıştır.

nunu'nda, yayının “kişinin haysiyetine ve şerefine dokunması veya kendisiyle ilgili gerçeğe aykırı hususlar içermesi” koşulları aranırken 3984 sayılı Kanun özel radyo ve televizyonlar bakımından “gerçeğe aykırı yayın” koşulunun yanı sıra “kişilik haklarına saldırı oluşturan yayın” gibi sınırları daha geniş olan bir koşul benimsemiştir.

Bilindiği üzere kişilik hakkı, kişisel varlıklar üzerinde söz konusu olan şahsa bağlı mutlak bir hak olup yaşam, sağlık, özgürlükler, şeref ve haysiyet, özel yaşam, resim, isim ve his yaşamı gibi kişisel değerleri kapsayan bir haktır.²⁵ Bu anlamda kişilik hakkı, kişisel değerler üzerinde sahip olunan bir hak olduğundan bu değerlerden herhangi birisine yönelen saldırılar, kişilik hakkının ihlali sonucunu doğurur. İşte 3984 sayılı Kanun, “kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayın koşulunu” öngörmek suretiyle kişinin sadece şeref ve haysiyetine dokunan yayınların değil yukarda saydığımız diğer kişilik değerlerine saldırı teşkil eden yayınların da cevap ve düzeltme hakkı doğuracağını hükme bağlayarak daha geniş bir çerçeve belirlemiştir. Bu durumda özel radyo ve televizyonlar tarafından gerçekleştirilen ve kişinin kişilik değerlerinden herhangi birine saldırı teşkil eden bir yayının bulunması durumunda ilgili kişi, bu yayına karşı cevap ve düzeltme hakkına sahip olacaktır.

Gerçeğe aykırı yayın koşulu bakımından farklılık gösteren bir durum olmadığından yukarda TRT yayınları ile ilgili kısımda yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir.

2. Cevap ve Düzeltme Hakkına Sahip Olanlar

Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasına göre, belirtilen koşullara uygun yayınlara maruz kalan gerçek ve tüzel kişiler, cevap ve düzeltme hakkına sahip olacaklardır. Burada Kanun, tüzel kişiler bakımından özel hukuk tüzel kişisi veya kamu hukuku tüzel kişisi şeklinde herhangi bir ayırım yapmamıştır. Bu durumda, TRT Kanunu'ndan farklı olarak kamu hukuku tüzel kişileri de kendileri ile ilgili olarak gerçekleştirilen yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkına sahip olacaklardır. Tüzel kişiler adına cevap ve düzeltme hakkını şirketi temsile yetkili olan kişiler kullanır.

²⁵ Akıntürk Turgut, *Medeni Hukuk*, Beta Yayınları, 9. Baskı, İstanbul 2003, s. 106.

3. Cevap ve Düzeltme Hakkının Kullanılması Usulü

Özel radyo ve televizyonlar tarafından gerçekleştirilen yayınlara karşı cevap hakkının kullanılabilmesi bakımından Kanun, yayını gerçekleştiren kuruluşa başvuru şeklinde bir yol öngörmemiş, bunun yerine 28. maddesinde yargıya başvuru yolundan söz etmiştir. Bu nedenle ilgililerin, cevap ve düzeltme başvuruları bakımından yayını gerçekleştiren kuruluşa değil doğrudan doğruya mahkemeye başvurarak cevap ve düzeltmenin yayınlanması için karar almaları gerekmektedir.

Aslında Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 23. maddesinin *“yayıncı, haber ya da programlarda cevap hakkı doğduğuna inandığı durumlarda, hak sahibi olanların yargı yoluna başvurmalarını beklemeden bu hakkı kullanmalarını sağlayabilir.”* şeklindeki üçüncü fıkrası ile ilgililere dolaylı da olsa ilgili yayın kuruluşuna başvurma olanağının getirildiği düşünülebilir. Ancak yönetmelikte, bu şekilde yapılacak başvurunun usul ve esasları konusunda herhangi bir hüküm bulunmaması ve cevap ve düzeltmenin yayınlanması hususunun tamamen ilgili kuruluşun takdirine bırakılmış olması karşısında yönetmelikteki düzenlemenin başvurana zaman kaybettirmek dışında pratik bir faydası bulunmayacağı düşünülebilir. Bu nedenle cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili olarak TRT Kanunu’nda olduğu gibi doğrudan *“ilgili yayın kuruluşuna başvuru şeklinde bir yola”* işlerlik kazandırılmak isteniyorsa konunun, 3984 sayılı Kanun’da ele alınarak yasal boşluğa meydan vermeyecek şekilde tüm yönleriyle düzenlenmesi daha yerinde bir tutum olacaktır.

Sonuç olarak ilgililerin, özel radyo ve televizyonlar tarafından gerçekleştirilen saldırılar karşısında, yayının gerçekleştirilmesinden itibaren on günlük hak düşürücü süre içinde görevli ve yetkili yargı yerine başvurmaları gerekmektedir.

Başvurulması gereken yargı yeri, ulusal yayın yapan kuruluşlar bakımından Ankara Sulh Ceza Mahkemesi, bölgesel ve yerel yayın yapan kuruluşlar bakımından da başvuranın ikametgahı sulh ceza mahkemesidir (3984 S. K. m. 28/7).

Haklarında yayın yapılan kişiler, dava açmaya esas olmak üzere yazılı olarak Üst Kurul’a başvurarak yayının bandından bedeli karşılı-

ğında bir kopya talep edebilirler.²⁶ İlgililer yayın bandını, yargıya başvurmadan önce isteyebilecekleri gibi mahkemeye başvurduktan sonra da isteyebilirler.

İlgilinin başvurusu üzerine yetkili sulh ceza mahkemesi, konu ile ilgili gerekli incelemeyi yapar ve üç gün içinde kararını verir. Taraflar bu karara karşı tebliğinden itibaren üç gün içinde asliye ceza mahkemesinde itiraz edilebilirler. Asliye ceza mahkemesi de üç gün içinde karar vermek zorundadır. Asliye ceza mahkemesinin vereceği karar kesindir (3984 S. K. m. 28/4).

Mahkeme, inceleme sonrası başvuruyu yerinde görürse düzeltme ve cevap, mahkeme kararının ilgili kuruluşa tebliğ edildiğinin ertesi gününde, cevaba sebep olan yayının yapıldığı saatte ve aynı program içinde yayınlanır. Yayının süresini ve şeklini, halin icabına ve delillere göre hakim takdir eder.

Cevap hakkına sebep olan program yayından kaldırılmış veya yayına ara verilmişse bu durumda cevap ve düzeltme, mahkeme kararının tebliğini izleyen günde ve programın her zamanki yayın saatinde yayınlanır.²⁷

3984 sayılı Kanun'un 15.05.2002 tarih ve 4756 sayılı Kanun ile değişik 6. fıkrasına göre kesinleşen mahkeme kararına karşı yayın yapmayan veya mahkemenin kararına uygun olarak yapmayan ya da geciktiren radyo ve televizyon kuruluşlarında, yayınlardan sorumlu en üst yönetici ile kuruluşun sahibi olan anonim şirketin yönetim kurulu başkanına otuz milyar liradan doksan milyar liraya kadar ağır para cezası verilir.

SONUÇ

Son yıllarda giderek etkinleşen ve kimi kişiler tarafından dördüncü kuvvet olarak adlandırılan basın, haber verme, kamuoyunu bilgilendirme gibi işlevlerini yerine getirirken zaman zaman kişi ve kuruluşların

²⁶ 3984 S. Kanun'un 28/2 ve Yönetmeliğin de 23/2. fıkraları uyarınca televizyon yayıncıları tüm yayınlarını görüntü bandına, radyo yayıncıları da ses bandına kaydederek bu bantları bir yıl boyunca muhafaza etmek zorundadırlar. Yayın bantlarını belirtilen şekilde saklamayan kuruluşun yayınları bir aydan üç aya kadar durdurulur ve kuruluşun sahip veya yöneticileri duruma göre çeşitli cezalara çarptırılır.

²⁷ Avşar Zeki - Öngören Gürsel, *Radyo ve Televizyon Hukuku*, (RTÜK Yayını) Ankara 2003, s. 145.

birtakım haklarını ihlal edebilir veya onlara zarar verebilir. Örneğin basın yoluyla kişilerin kişilik değerlerine saldırıda bulunulabileceği gibi haklarında gerçeğe aykırı birtakım yayınlar da gerçekleştirilebilir. İşte kişilerin kişilik değerlerinin basından gelecek bu tür haksız saldırılara karşı korunması için hukuk düzeninde çeşitli tedbirler öngörülmüştür. Bu tedbirlerden önemli bir tanesi de kişi ve kuruluşlara tanınmış olan (tekzip) cevap ve düzeltme hakkıdır.

Cevap ve düzeltme hakkı diğer hukuki yollar saklı kalmak kaydıyla onuru, şerefi, adı ve özel hayatı gibi kişilik değerleri ihlal edilen herkeşe aynı olanaklardan yararlanmak suretiyle kendini savunma imkanı tanıyan bir haktır.

Gerçekten cevap ve düzeltme hakkı sayesinde kişiler, kişilik haklarının ihlal edilmesi veya haklarında gerçeğe aykırı yayınlar yapılması halinde yayını gerçekleştiren basın kuruluşuna karşı aynı araçlarla savunma yapma ve hakkındaki yanlışlıkları düzeltme fırsatı bulmaktadır. Bu anlamda cevap ve düzeltme hakkı, kişilerin haklarının basın organlarına karşı derhal ve etkin bir şekilde korunması açısından bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Cevap ve düzeltme hakkı temel kişilik haklarından olup esas olarak kişilerin bireysel çıkarlarını korumakla birlikte kamuoyunun doğru bilgilendirilmesini de sağlayarak kamusal çıkarlara da hizmet etmektedir.

Cevap ve düzeltme hakkı, sahip olduğu önemden dolayı hukukumuzda Anayasal bir hak olarak kabul edilmiştir. Anayasa'nın cevap ve düzeltme hakkı ile ilgili 32. maddesinde kişilerin şeref ve haysiyetini ihlal eden veya kendileri ile ilgili gerçeğe aykırı olan yayınlar karşısında cevap ve düzeltme hakkına sahip oldukları belirtilmiş ve konunun kanunla düzenleneceği ifade edilmiştir. Bunun üzerine cevap ve düzeltme hakkı, süreli basılı eserler yönünden 5187 sayılı Basın Kanunu'nda; TRT tarafından gerçekleştirilen görsel ve işitsel yayınlar bakımından 2954 sayılı Kanun'da ve son olarak özel radyo ve televizyon kuruluşları tarafından gerçekleştirilen görsel ve işitsel yayınlar bakımından da 3984 sayılı Kanun'da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Çalışmamızda ilgili anayasal ve yasal hükümler doğrultusunda ayrıntılı olarak incelemeye çalıştığımız cevap ve düzeltme hakkı kurumunun, kişilerin basın kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ve kişilik haklarını ihlal eden yayınlara karşı etkin bir şekilde korunması sağlayan bir mekanizma olduğunu tespit etmiş bulunmaktayız.